

Evaluatie vergadermodel

Van : Agendacommissie

Aan : Presidium

Datum : 6 oktober 2016

1. Achtergrond

Het Presidium heeft de Agendacommissie gevraagd een evaluatie uit te voeren naar het Vergadermodel van de raad van Gooise Meren. Dit vergadermodel is gebaseerd op het zgn. BOB-model, waarbij onderscheid wordt gemaakt in fasering naar **Beeldvorming**, **Oordeelsvorming** en **Besluitvorming**. De raad heeft voor dit model gekozen om de volgende doelstellingen te bereiken:

- Grote betrokkenheid van inwoners en andere stakeholders
- Transparantie t.a.v. de verschillende fases van de besluitvorming
- Snelheid van besluitvorming.

Omdat structuur (formele organisatie) niet los gezien kan worden van cultuur (informele organisatie) heeft de werkgroep die de Fusieraad heeft geadviseerd over het vergadermodel, ook aandacht besteed aan de cultuurvereisten die nodig zijn om tot een goede politieke besluitvorming te komen. Daarbij zijn 4 aspecten benoemd:

- Vertrouwen
- Algemeen belang staat voorop
- Respect voor elkaar
- Verbinding met inwoners

2. Aanpak

De Agendacommissie heeft de evaluatie uitgevoerd door 8 direct betrokkenen te interviewen (4 raadsleden, de voorzitter van de raad, de griffie, een wethouder en de gemeentesecretaris). De interviews zijn gehouden aan de hand van een gestructureerde vraagpuntenlijst. Met deze aanpak is geprobeerd om zo breed mogelijk 'het net op te halen'. Tijdens de interviews bleek dat de geïnterviewden blij waren met deze (kwalitatieve) aanpak. De Agendacommissie is zeer tevreden over de output van de interviews en is van mening dat alle relevante aspecten naar boven zijn gekomen. De uitkomsten van de interviews zijn (geanonimiseerd) besproken door de Agendacommissie.

3. Feedback uit de interviews

Het vergadermodel voldoet

Geïnterviewden geven aan dat het vergadermodel als model voldoet, getoetst aan de criteria onder 1 genoemd. Het model is transparant en de snelheid van besluitvorming (doorlooptijd) is goed. De betrokkenheid van inwoners is nog wel laag, wat vooral ligt aan de onderwerpen die tot nu toe zijn behandeld (verordeningen, harmonisaties). Bovendien is het voor inwoners en stakeholders nog wennen aan dit model. Wat betreft de praktische uitvoering plaatsen sommige geïnterviewden kanttekeningen bij de aanvangstijd van de Politieke Avond resp. de Raadsvergadering. Door hen wordt 19.00 uur als te vroeg gezien (vooral voor mensen met een baan en een gezin) en 21.30 uur te laat (voor inwoners en belangstellenden).

Leerproces

In alle interviews komt naar voren dat de raad nog in een leerproces/bouwfase zit. Zowel wat betreft het vergadermodel als wat betreft de eigen rol. De ervaring in andere gemeentes die een nieuw vergadermodel invoeren is dat dit 1 à 2 jaar duurt. Geïnterviewden geven aan dat er tijd nodig is. Bovendien is sprake van een fusie en moet er nog gewend worden aan een gemeente met een omvang van bijna 60.000 inwoners waarin meer gestuurd moet worden op hoofdlijnen.

Grote cultuurverschillen

Ook komt in alle interviews naar voren dat er grote verschillen zijn in de wijze waarop de raden van de vroegere gemeenten de zaken aanpakten. De verschillende 'bloedgroepen' zijn geneigd nog sterk te handelen vanuit die eigen achtergrond en ervaring. Er is (nog) geen Gooise Meren-aanpak. Ervaring uit andere fusiegemeenten leert dat in het begin vaak de werkwijze van de meest kleinschalige gemeente een vertrekpunt is.

Positieve grondhouding

Uit alle interviews komt naar voren dat er inmiddels sprake is van een goede sfeer. Raadsleden zijn positief ingesteld, zijn ambitieus en gedreven. Een gedrevenheid die zich volgens de geïnterviewden overigens uit in een grote profileringsdrang, weinig reflectie en de neiging om snel tot conclusies te komen (wat zich uit in veel 'moties vreemd aan de orde van de dag').

Gebrek aan samenhang/informeel leiderschap

Geconstateerd wordt door de geïnterviewden dat niet alleen in de raad een gebrek aan samenhang is, maar ook binnen fracties. In de raad en binnen fracties is sprake van verschillende bloedgroepen met een onderling verschillende achtergrond en werkwijze. Informeel leiderschap heeft zich in de raad nog niet ontwikkeld, zodat er nog weinig 'zelfreinigend vermogen' is in de raad.

Voorzichtigheid

Opvallend is volgens de geïnterviewden dat men elkaar in de raad nog erg voorzichtig aanpakt. Er leven (onderhuids) irritaties, maar men aarzelt om dat bespreekbaar te maken. Er is nog onvoldoende vertrouwen (gevoel van veiligheid) om de ander aan te spreken; waarschijnlijk mede uit angst ook zelf aangesproken te worden.

Kortom, men ziet een raad:

- die graag wil
- nog zoekende is naar zijn rol
- geen gezamenlijk beeld heeft van de Gooise Meren-aanpak
- met spelregels die zich nog moeten ontwikkelen
- die onvoldoende zelfsturing kent
- geen mechanisme heeft om te reflecteren
- waar een grote dadendrang zich regelmatig uit in veel technische/gedetailleerde vragen en een behoefte tot (individueel) profileren
- waar de sfeer goed is maar het onderling vertrouwen nog broos

4. De Politieke Avond

Over de afzonderlijke onderdelen van de Politieke Avond en verschillende praktische aspecten daarvan, ontstaat uit de interviews het volgende beeld.

Thema-uur/Presentaties

Deze worden als verhelderend gezien. De rol van inwoners/stakeholders mag duidelijker en groter.

Vragenuur

Wordt als succesvol beoordeeld, hoewel het in het begin ook onder zijn eigen succes (erg veel vragen) ten onder leek te gaan. De meningen lopen uiteen of het Vragenuur apart moet staan of gecombineerd moet worden met de raadsvergadering.

Gesprek

Het Gesprek moet meer uit de verf komen. Het doel van het Gesprek binnen de fasering van het BOB-model moet duidelijker gemaakt worden en er moet meer ruimte zijn voor dialoog. Het onderlinge gesprek moet gestimuleerd worden, tussen raadsleden en ook met inwoners en stakeholders.

Raadsvergadering

Er is duidelijk behoefte aan meer tijd en ruimte voor echt debat. Door sommige geïnterviewden wordt gepleit om de raadsvergadering meer gewicht te geven. Het van tijd tot tijd ver uitlopen van de raadsvergadering (en daarmee een late eindtijd) wordt als een groot probleem gezien ("*niemand zit te wachten op een vergadering tot half 1*").

Belasting/frequentie

Over de belasting en de frequentie van het vergaderschema lopen de meningen uiteen. Door sommigen geïnterviewden wordt de belasting als hoog ervaren (bijv. voor een kleine fractie). Ook de aanvangstijd wordt door verschillende geïnterviewden niet als prettig ervaren. Anderen vinden de aanvangstijd geen probleem. De soms late eindtijd wordt door alle geïnterviewden gezien als ongewenst.

Indeling avond

Duidelijk wordt dat de agendering (en dus de indeling van de Politieke Avond) beter moet. Er moet beter beoordeeld worden welke onderwerpen in een Gesprek moeten en welke meteen naar de besluitvormende raad kunnen. Er moet ook beter ingeschat worden hoeveel tijd voor een onderwerp nodig is. De aanwezigheid van wethouders bij Vragenuur en Gesprek moet beter gepland worden. Het functioneren van de voorzitters kan beter, vooral waar het gaat om zeer gedetailleerde vragen, lange en overbodige inleidingen en (verkapte) politieke

boodschappen. De pauzes tussen de verschillende onderdelen worden in het algemeen als zeer positief ervaren en goed voor de informele contacten.

Kortom, aan de Politieke Avond moet nog gesleuteld worden, zodat:

- er meer ruimte is voor dialoog tijdens het Gesprek
- er meer ruimte is voor debat in de raadsvergadering
- waarbij de vergadertijd strakker wordt beheerst

5. "Een nieuwe raad, een nieuwe cultuur"

Het vergadermodel (de formele structuur) kan niet los gezien worden van de (gewenste) cultuur. Cultuur en structuur beïnvloeden elkaar. Uit de interviews blijkt duidelijk dat er nog geen gezamenlijk beeld is van de Gooise Meren-aanpak; de wijze dus waarop wij als raad met elkaar, met inwoners en met stakeholders om willen gaan. Uit de interviews blijkt de behoefte aan deze gezamenlijke blik; een herkenbare raad voor de inwoners, die gewaardeerd wordt door de inwoners. Naast de cultuurvereisten die de werkgroep heeft benoemd (vertrouwen, algemeen belang, respect, verbinding), komen uit de interviews nog 4 andere criteria naar boven:

- transparant
- op hoofdlijnen
- dialoog
- toegankelijk

6. Conclusies

De keuze voor het huidige vergadermodel is een goede keuze geweest. Het model 'klopt' en lijkt te passen bij hoe de raad van Gooise Meren het wil doen. Bij de keuze voor dit model hebben wij ons als raad echter onvoldoende gerealiseerd dat het invoeren van een nieuw model tijd kost. Zeker als het gepaard gaat met een gemeentelijke fusie en al helemaal als er sprake is van grote verschillen tussen de voormalige gemeenten. Ook is onvoldoende onderkend dat een dergelijk proces (leren, bouwen) actieve begeleiding vereist en een ander vergadergedrag.

Uit de evaluatie blijkt dat er op korte termijn verbeteringen zijn door te voeren. Die verbeteringen betreffen vooral de praktische invulling van de Politieke Avond, waardoor er meer ruimte ontstaat voor dialoog in het Gesprek, meer debat in de raadsvergadering, beheersing van de vergadertijd (aanvangstijd, eindtijd en duur van de raadsvergadering) en strakkere agendering van de onderwerpen.

Het succes van het doorvoeren van veranderingen in de formele structuur is in belangrijke mate echter afhankelijk van het feitelijk vergadergedrag van de raad en de raadsleden.

- Meer dialoog mogelijk maken in het Gesprek is met het geconstateerde vergadergedrag (technisch, gedetailleerd, weinig vergaderdiscipline, behoefte aan profileren, lange inleidingen en politieke beschouwingen) vragen om problemen.
- Meer debat in de raadsvergadering is om dezelfde redenen vragen om problemen, zonder verdere training en bewustzijn van het huidige vergadergedrag in relatie tot het gekozen vergadermodel. Training en bewustwording zullen bovendien leiden tot kwalitatief beter debat en meer cachet van de raadsvergadering.
- Ook het maken van afspraken over de eindtijd lijkt weinig zinvol als er niet eerst een gedeeld bewustzijn is van de oorzaken van het lange vergaderen en er overeenstemming bestaat hoe dat te voorkomen.

Kortom:

- Het huidige vergadermodel (als model) voldoet.
- Succesvolle invoering van het vergadermodel vereist tijd, actieve begeleiding en passend vergadergedrag.
- Er is behoefte aan meer dialoog tijdens het Gesprek en meer debat in de raadsvergadering.
- Over de praktische invulling van de Politieke Avond (aanvangstijd, eindtijd, duur van de vergaderingen) lopen de meningen uiteen.

7. Aanbevelingen

De Agendacommissie constateert dat er in de afgelopen 9 maanden al grote stappen zijn gezet door de raad. De sfeer is goed, er wordt naar elkaar geluisterd, men zoekt elkaar op. Binnen de Agendacommissie wordt ook elke keer teruggekeken op de voorafgaande Politieke Avond en zijn al diverse zaken aangepakt, zoals:

- Onderwerpen worden niet geagendeerd als er geen stukken zijn.
- De voorzitters van de Politieke Avond krijgen feedback op hun functioneren en inmiddels is besloten tot verdere training van de voorzitters.
- Van tevoren wordt een inschatting gemaakt van de benodigde tijd voor de onderwerpen en waar mogelijk wordt flexibel geagendeerd (denk aan het verplaatsen van het Vragenuurtje naar de raadsvergadering op 28 september jl.)
- Bij de planning wordt zo goed als mogelijk rekening gehouden met de beschikbaarheid van de portefeuillehouder zodat deze niet op twee plaatsen tegelijk hoeft te zijn.
- Tijdens m.n. het Gesprek wordt strakker gestuurd op de betreffende fase in het BOB-model.

Maar met deze aanpassingen die de Agendacommissie heeft gedaan zijn wij er nog niet. Gezien bovenstaande conclusies doet de Agendacommissie daarom de volgende aanbevelingen:

1. Handhaaf het BOB-vergadermodel en geef het tijd om tot wasdom te komen.
2. Zorg voor het passende vergadergedrag door actieve begeleiding en training van de raad.

Wat betreft de praktische invulling van de Politieke Avond wordt er binnen de Agendacommissie verschillend gedacht. De Agendacommissie heeft 2 opties besproken:

1. Tweewekelijkse cyclus. Dit betekent het handhaven van de huidige indeling (week 1 Politieke Avond incl. Raadsvergadering, week 2 reserve avond), waarbij ook de tijden niet worden aangepast. Deze 2-wekelijkse cyclus moet in ieder geval gehandhaafd worden in het huidige politieke jaar, zodat voldoende ervaring is opgedaan met het model en ook het effect van de voorgestelde begeleiding en training zichtbaar is.
2. Driewekelijkse cyclus (week 1 de Politieke Avond, week 2 reserve avond en week 3 Raadsvergadering), met een aanvangstijd voor alle avonden van 20.00 uur. Het doorvoeren van de 3-wekelijkse cyclus zou onmiddellijk kunnen ingaan, waarbij wel de consequenties voor de planning binnen de ambtelijke organisatie goed in beeld moeten worden gebracht.

Kwantitatieve vergelijking (per 12 weken):

	Aantal avonden (tijden)	Aantal vergaderingen		Omvang in uren		Totaal uren	Verdiepings- avonden
		Raad	Bijeen- komsten	Raad	Bijeen- komsten		
Optie 1 2-wekelijks	6 (19.00-23.00)	6	36 (6x6)	9 (6 x 1,5)	36 (36 x 1u; met vragenuur)	45	6
Optie 2 3-wekelijks	8 (20.00-22.30)	4	24 (4x6)	10 (incl. Vragen- halfuur)	24 (24 x 1u; geen Vragenuur)	34	4

Bijeenkomsten zijn: presentatie, thema-uur en gesprek.

Belangrijkste overwegingen:

Optie 1	Optie 2
Behoud bestaande ritme: geen aanpassing voor ambtelijke organisatie, gewenning bij inwoners	Toegankelijkheid voor het publiek door aanvangstijd van 20.00 uur en eindtijd Politieke Avond (22.15 uur) en raadsvergadering (22.30 uur, streeftijd)
Snelheid van besluitvorming door 2-wekelijkse raadsvergadering	Eigen plek raadsvergadering (en plenair Vragen-halfuurtje in aanwezigheid van alle wethouders)
Belasting: 6 vergaderavonden per 12 weken (excl. Verdiepingsavond)	Belasting: 8 vergaderavonden per 12 weken (excl. Verdiepingsavond)
45 vergader-uren per 12 weken	34 vergader-uren per 12 weken

Graag bespreekt de Agendacommissie bovenstaande aanbevelingen met het Presidium, waarna bepaald kan worden wat de vervolgstappen zijn.